

Λογοτεχνικό Εξωσχολικό Ανάγνωσμα
Περίοδου Χριστουγέννων

Τίτλος βιβλίου: *«Όταν έφυγαν τ' αγάλματα»*

Συγγραφέας: *Αγγελική Δαρλάση*

Εκδόσεις: *Μεταίχμιο*

Η συγγραφέας Αγγελική Δαρλάση

Σχολιασμός αποσπασμάτων

- σελ. 153-4 «Ντουντού, μου φαίνεται πως άκουγα παντού γύρω μου ...
Όλες βουβές»

Ο ανείπωτος πόνος της προσφυγιάς και του ξεριζωμού από την πατρίδα αποτυπώνεται με τρόπο συγκλονιστικό στο παραπάνω απόσπασμα από το μυθιστόρημα της Αγγελικής Δαρλάση *«Όταν έφυγαν τ' αγάλματα»*. Η ηρωίδα, η μικρή Ντουντού (μικρή κυρία στα τούρκικα), όπως τη φώναζαν χαρακτηριστικά, μέσα στον πανικό και την απόγνωση των ανθρώπων που επιβιβάζονταν στις βάρκες,

για να σωθούν, αφήνοντας πίσω τους τις εστίες τους, χάνει τη μικρή της αδερφή και τη μάνα της. Όλη της η οικογένεια ξεκληρίζεται. Προηγουμένως, όσο ετοιμάζονταν για τη φυγή τους από την πατρίδα, η αφηγήτρια μας έχει περιγράψει τη σκηνή όπου η μικρή της αδερφή, η Αγγέλα, αρνείται να αποχωριστεί τα γυάλινα παιχνίδια της που στόλιζαν το μεγάλο σερβάν του σπιτιού τους στη Σμύρνη. Αυτά τα παιχνίδια τελικά η μεγάλη αδερφή τα κρύβει κάτω από ένα κούφιο πλακάκι και σε μια προσπάθεια να παρηγορήσει τη μικρή, της υπόσχεται ότι κάποια στιγμή θα γυρίσουν πίσω να τα πάρουν.

Όταν η μικρή χάνεται, αλλά και μετά από τόσα χρόνια, η Ντουντού «παρηγορεί» τον εαυτό της με την ιδέα ότι η αδερφή της δεν έχει χαθεί, αλλά ότι μαζί με τη μητέρα τους, έχουν ήδη γυρίσει πίσω και έχουν πάρει τα κρυμμένα παιχνίδια. Η «απουσία» των παιχνιδιών από την κρυψώνα σηματοδοτεί την «παρουσία» της μικρής αδερφής στη ζωή και τη μνήμη της Ντουντούς, η οποία είχε την τύχη (ή την ατυχία;) να επιζήσει. Άραγε πως είναι να είσαι ο μόνος επιζών της οικογένειάς σου; Στην προκειμένη περίπτωση βέβαια η ζωή συνεχίστηκε, αφού η μικρή Ντουντού (το πραγματικό της όνομα ήταν Ελισσώ) μεγάλωσε, παντρεύτηκε και έγινε μητέρα της πρωταγωνίστριας του βιβλίου, της Αγγελίνας (η οποία πήρε το όνομα της αδικοχαμένης μικρής αδερφής, της Αγγέλας).

Τα γυάλινα παιχνίδια και η κούκλα που απέμεινε στην αγκαλιά της Ντουντούς συνδέονται με την ανάμνηση της χαμένης αδερφής της. Το απόσπασμα αποδίδει πολύ ζωντανά την τραγωδία του ξεριζωμού των Ελλήνων από τη Μικρά Ασία κι αυτό το επιτυγχάνει με το να εστιάζει στις ατομικές ιστορίες των προσώπων και στις λεπτομέρειες της καθημερινής ζωής και του χαρακτήρα τους. Με κάνει να σκέφτομαι ότι πολλά από τα αντικείμενα της καθημερινής μας ζωής έχουν μεγάλη συναισθηματική αξία ως αναμνηστικά ανθρώπων που έφυγαν από κοντά μας και των στιγμών ευτυχίας που ζήσαμε μαζί τους. Αλλά και ότι όσο εμείς ζούμε και θυμόμαστε, οι άνθρωποι που χάσαμε θα συνεχίσουν να ζουν μαζί μας. Η μικρή Αγγέλα θα ζει για πάντα στη μνήμη της Ντουντούς και μαζί με αυτήν όλη η οικογένεια και το σπίτι τους στη Μικρά Ασία.

Η εικόνα των κρυμμένων παιχνιδιών πίσω από ένα πλακάκι μού θυμίζει τη γαλλική ταινία «Αμελί». Η ηρωίδα ανακαλύπτει ένα κουτί με παλιά παιχνίδια κρυμμένο πίσω από έναν τοίχο του διαμερίσματός της από τον προηγούμενο ένοικο, ένα μικρό αγόρι που ζούσε εκεί πριν από πολλά χρόνια. Τελικά, η Αμελί βρίσκει τον ιδιοκτήτη των παιχνιδιών, ώριμο ενήλικα πια, και του επιστρέφει τον θησαυρό των παιδικών του χρόνων, γεγονός που του χαρίζει ανείπωτη ευτυχία.

Ίσως ένα άλλο παιδί να βρήκε τα κρυμμένα παιχνίδια της Αγγέλας στο αρχοντικό σπίτι των ξεριζωμένων Ελλήνων και να προσπάθησε και εκείνο να αναζητήσει τον κάτοχό τους, όπως έκανε η Αμελί. Αλλά μπορεί και όχι... και τα παιχνίδια να παραμένουν μέχρι και σήμερα στη μυστική τους κρυψώνα περιμένοντας ένα παιδί να τα ανακαλύψει, να τα πάρει στα χέρια του και να παίξει μαζί τους.

Το κουτί με τους κρυμμένους παιδικούς θησαυρούς φαίνεται ότι είναι ένα μοτίβο που επανέρχεται στο βιβλίο. Μετά τον θάνατο του καλύτερού της φίλου, του Τίκο, η Αγγελίνα ξεθάβει το κουτί με τους μικρούς θησαυρούς που διατηρούσε ο φίλος της κρυμμένο μέσα σε μια λακκούβα στο λημέρι των δύο παιδιών. Το κουτί βοηθάει την Αγγελίνα να αισθάνεται ότι έχει κοντά της τον αδικοχαμένο της φίλο, το κρατά σφιχτά στην αγκαλιά της και φαντάζεται ότι ο Τίκο ξαναζεί. Και στη μία και στην άλλη περίπτωση, το μυθιστόρημα αποκαλύπτει τη δύναμη των αντικειμένων να λειτουργούν για μας ως αναμνηστικά, διατηρώντας ζωντανή την ανάμνηση των αγαπημένων προσώπων που έχουν χαθεί από τη ζωή μας.

- σελ.198-9 «Κι ήταν εκείνα τα λόγια αλλόκοτα..... Μαζί με τα αγάλματά τους».

Οι λαβωμένοι Έλληνες έσκαψαν να θάψουν τους νεκρούς τους. Σε κάθε λάκκο που άνοιγαν έβρισκαν και έναν μαρμαρίνο άνθρωπο. Έθαψαν τους νεκρούς τους και ξέθαψαν τα αγάλματά τους. Κι ήταν θρήνος μαζί και ανάσταση...

Η Ελλάδα, που θαυμάζεται διαχρονικά από όλο τον κόσμο, είναι η πατρίδα των μαρμαρίνων ανθρώπων, των αγαλμάτων που μιλούν, δακρύζουν, χαμογελούν με ένα μισοειρωνικό μειδίαμα, και συντροφεύουν τους σύγχρονους Έλληνες στους αγώνες τους. Η συγγραφέας δείχνει με αυτόν τον τρόπο ότι η σύγχρονη Ελλάδα είναι μια χώρα με μακραίωνα πολιτισμό και ιστορία, είναι συνέχεια της ένδοξης Αρχαίας Ελλάδας. Τα αγάλματα είναι δημιουργήματα της κλασικής εποχής αλλά

και το πιο χαρακτηριστικό σύμβολο ολόκληρου του ελληνικού πολιτισμού του οποίου οι ρίζες χάνονται στα βάθη των αιώνων. Η συγγραφέας υπαινίσσεται ότι η σύγχρονη Ελλάδα είναι συνέχεια ενός σπουδαίου παρελθόντος και δεν είναι ανεξάρτητη από αυτό. Τα αγάλματα, τα οποία παραπέμπουν στο ένδοξο παρελθόν της Ελλάδας, βρίσκονται παντού, ακολουθούν τους σύγχρονους Έλληνες, συνομιλούν μαζί τους, τους υπενθυμίζουν συνεχώς τις ρίζες τους και το παρελθόν τους και τους καθοδηγούν στους διαρκείς αγώνες τους για ελευθερία. Η συγγραφέας ίσως υπαινίσσεται ότι ζούμε στον ίδιο χώρο με τους αρχαίους προγόνους μας και ότι είμαστε ή ότι μπορούμε να είμαστε άξιοι συνεχιστές τους. Οι Έλληνες έχουν την τύχη να κατοικούν σε μια πανέμορφη θαλασσινή χώρα που συνδυάζει τη φυσική ομορφιά και τα υψηλά καλλιτεχνικά επιτεύγματα. Αυτό υπονοεί η συγγραφέας όταν λέει ότι η Ελλάδα είναι φτιαγμένη από μαρμαρόσκονη, αλάτι, ρίγανη και θυμάρι. Τα αγάλματα πιστοποιούν τη διαχρονικότητα του ελληνισμού και ότι ως λαός βρισκόμαστε στη γη εδώ και πάρα πολλά χρόνια. Ενώ όλα γύρω μας αλλάζουν, η μακραίωνη και πλούσια ιστορία μας δε θα αλλάξει ποτέ. Πάντα θα στηριζόμαστε και θα αντλούμε δύναμη από τα επιτεύγματα και τον πολιτισμό των προγόνων μας. Κάθε φορά που θα σκάβουμε το χώμα, θα ανακαλύπτουμε τα ίχνη ζωής των αρχαίων Ελλήνων, τον τρόπο με τον οποίο έζησαν κι έδρασαν και θα αντλούμε από αυτά τη δύναμη και την πίστη για τη συνέχιση της ζωής στο μέλλον.

➤ σελ. 207 «Να μου προσέχετε... τον φόβο κατάματα».

Αν μπορείς κοίταξε τον φόβο κατάματα και ο φόβος θα φοβηθεί και θα φύγει (Νίκος Καζαντζάκης).

Η Αγγελίνα μιλά στα αγάλματα μετά τον θάνατο του φίλου της, του Τίκο. Η συνομιλία με τους μαρμαρίνους φίλους της τη βοηθά να διαχειριστεί το πένθος για την απώλεια του αγαπημένου της φίλου. Ο Τίκο ήταν γενναίος, κοιτούσε τον φόβο κατάματα. Η συγγραφέας αναφέρεται σε ένα ρητό του Νίκου Καζαντζάκη. Ο γενναίος κοιτά τον φόβο κατάματα και φοβίζει τον φόβο, όπως ακριβώς και ο Τίκο, που πέθανε υπερασπιζόμενος την ελευθερία. Ο θάνατος δεν μπορεί να νικήσει έναν γενναίο, θα συνεχίσει να ζει όσο θα υπάρχουν μέσα στον κόσμο άνθρωποι που ονειρεύονται και αγωνίζονται για τα ιδανικά τους.

Μιράντα και Μελίνα Νάκα